

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERȚIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Reconstruire.

Legea fundamentală a organizațiunii noastre bisericești, Statutul Organic, dispune ca corporațiunile noastre să se reconstruiască din trei în trei ani. Așa este aceasta pentru congresul național bisericesc, pentru sinoadele eparhiale, până la comitetele parohiale.

Și s'a făcut această organizare a instituțiunilor noastre bisericești, după cea mai ideală accepciune a spiritului evanghelic, a reprezentării în plenitudine sa a bisericii vii. prin votul său, la conducerea afacerilor ce cad în cadrele îndatoririlor și preocupățiunilor pe cari biserica le reprezintă și are să le îndeplinească.

Suntem în pragul reconstruirilor corporațiunilor parohiale în comunele noastre bisericești; și bine este să ne aducem aminte de idealismul cu care s'a plămădit Statutul-Organic, ca în spiritul său să se lucreze, atunci când credincioșii vor fi chemați la urnă, ca să-și exprime încrederea într'aceia, să ridice la conducerea afacerilor parohiale astfel de elemente, cari departe de orice alte preocupățiuni, străini de orice interese și planuri egoistice sau de certe și coterii, sunt pătrunși de dragostea de biserică, și închinători virtuților înscrise în cartea legii Mântuitorului nostru, aceste să le păzească și să le îndrepteze pentru prosperarea bisericii și a poporului credincios.

Cu atât mai vârtos socotim de prielnic momentul, pentru a ne ocupa de asemenea gânduri, cu scopul de a deșteptă asemenea gândiri și în cetitorii credincioși ai noștri, cu cât ne dăm seamă, că în lumea aceasta pământească, între oameni, în societatea omenească, multe sunt patimile care

luptă cu noi, și dela a căror biruire atârnă fericirea noastră și măsura binelui pe care îl putem face.

Nu odată am avut privilegiul să vedem că se fac partide, se pornesc lupte violente între credincioșii noștri, pe cine știe ce afacere de puțină seamă; se învrăjdesc oamenii, se desfac în tabere, bunăoară, pentru o alegere de dascăl, ș. a.; ș'apoi se hrănesc adeseori dușmăanii, care de aci trec pe teren tot mai larg; sunt și de aceia, cari nu cercetează sf. biserică, fiindcă sunt în supărare cu preotul, ș. a. ș. a.

Toate aceste momente și asemenea cazuri, trebuie să lipsească din mijlocul poporului nostru, căci numai prin unire putem să înaintăm, numai prin concentrarea elementelor bune, fără prihană, se pot întări instituțiunile noastre.

Curățenia mânilor și idealismul curat, devotamentul pentru sfântul altar și dragostea deaproapelui, care se dovedește prin facerea de bine, sunt titluri, cari învrednicesc la rolul și slujba în biserică, pe aleșii dintre chemați.

De aceea, acum când e timpul să ne apropiem de urnă, pentru a pune conducători la afacerile bisericești, pătrunși să fim nu de gânduri de răslățire și doruri de mărire, mândrie ori alte interese, ci dându-ne seamă de sublimitatea organizațiunii ideale a bisericii noastre, să distingem cu alegerea în corporațiunile ei pe cei mai buni, pe cei mai curați, mai devotați fii ai bisericii, pe neprihăniții sprijinitori ai poporului, — căci numai astfel se va arăta obștea noastră vrednică de minunata plăzmuire hărăzită nouă de strălucirii înaintași, în Statutul-Organic.

Latinitatea limbei române

de

Iosif I. Goldiș,

fost profesor gimnazial și Episcop gr.-or. român al Aradului, traducere liberă de: Alexandru Munteanu al lui Vasilie preot gr.-or. român.

(Urmare)

„Și dacă sărăciei acestei i-am ști aflu și o altă cauză, ne rămâne încă întrebarea: că o limbă dezvoltată cum era cea a coloniștilor Daciei, putut-a să decadă într'atât în epoca pubertății sale, încât să impromute formațiuni cu totul comune, să-și creeze din nou sistemul numeral, să suplinească un număr-fundamental, pe mândrul *centum*, cu suta slavonă în timpul mai nou bajocorita (pe când afirmativ vechile oști valahe erau de asemeni împărțite în centurii)? etc.

Slavismele l. române, lunga domnie a l. slave în biserică rumână, scrierea cirilică, în care s'au scris cele dintâi diplome în principate, numele slave ale conceptelor creștinismului, toate-aceste în diametrală opoziție cu Bălcescu, ne presentă cele dintâi urme de origine slavă. etc. Pag. 37.

Noi, cari privitor la numele vlah ne exprimăm deja mai sus bănuiala, nu ne mulțumim cu înțelesul lui comun de azi, ci o căutăm cauza pentru care cei din Bisantiu numesc pe Ausonizii bulgari valahi. etc. Pag. 37—38.

Așa ni se pare, ca-și când Niceforos Choniates ar voi să deosebească pe resculații Bulgariei de-acei bulgari, cari venind din prejurul Volgei, întemează statul bulgar, și incontestabil, ei constituiau multă vreme singuri clasa *nobililor, boerilor, industriașilor, comerțianților, funcționarilor*, în genere, clasele superioare. etc. Pag. 38.

Semnificarea indoieinică a numelui bulgar ușor a putut să-i indupece pe greci să transmită numele de valah, care și în timpul domniei vechi bulgare va fi semnat pe slavi, asupra lui Petru și Asan, cari deși cobor din familie boerească, și după enciclica papală se trag din dinastia Simeon, ei, în raportul limbei și al obiceiurilor, nu se deosebesc de cea-alți bulgari.

Ori-cât ar sprijini cunoscutele împrejurări această presupunere presupunere rămâne, și se încredințează arbitriului observatorului, că oare să numească *rumuni*, cu Roesler, ori *bulgaro-slavi* cu noi, elementele conducătoare ale Bulgariei „valahe“. etc. Pag. 39

La Rubriquis întrebuintarea în înțeles sinonim a numelui valah cu cel bulgar nu stă izolată. Rogerius Baco (1214—1202) amintește cu numele de „la grande Blacie“ Bulgaria volgariană.

Știu din bunăvoința dlui Vámbéry Ármin, că în opul său: *Cathay audtbe vay Shither* (Londra I II 1866) Jule Henry, probabil după Baco, considera Bulgaria Volgaiană una cu Greath Walachia — marea Valahie. etc. Pag. 41.

E de prisos a discuta dinpreună cu urusti, madjarii și baschim că poporul numit valach sunt bulgarii volgavani Pag. 42.

Cunoaștem text grecesc (Graumat Leo Bonn 233 234) ncare maghiarii sunt presentați, indscrierea unei istorii, când ca hunnii, când ca unguri, când ca turci.

Nu ni-ar fi la îndemână să întrebăm Vlahii lui Nestor nu sunt iei acei illoici sau blaci ruinile cărora fură cunoscute în jurul Volgei din Rubriquis și Baco? Ear numele de vlah cu înțeles de bulgar nu l-a luat

oare autorul sau descriitorul notar din usul comun european? etc. Pag. 43.

Eată, Pachomeres cunoaște valahi, cari în modul de viață, obiceiuri se aseamănă cu tatarii veniți din jurul Nesterului și sunt neam cu aceia, așa că în acest fapt, pe timpul invasiunii barbarilor curtea bizantină vede pericol etc.

E eveniment istoric cunoscut faptul, ca Cumanii au scăpat dinaintea Mongolilor nu numai în Ungaria, dar în număr considerabil și în Bulgaria, și 'n acest timp au trebuit să aibă acolo colonii estinse. În ceea-ce privește modul lor de viață au fost, fără 'ndoială, valahi sau nomazi, limba lor aparține familiei turcești ca și cea a atailor nogaicei (Crimeiceii) pe cari i-a condus peste Dunăre chanul Nogoai.

Dacă Rubriquis așa dar putea să numească valahi popoare de rasă turcă, acela-și lucru putea să-l facă și Pachymeres și în aceasta nu-i nimic deosebit și neînțeles. Valahii lui Pachymeres sunt Tătari, sau Cumani, dar români la nici un caz nu sunt. etc. Pag. 45

Din toate aceste conchidem, că dacă se numește valahă dinastia Asaniților. aceasta e de a se atribui schimbărilor, căror e expus numele de bulgari, luat în origine cu înțeles mai îngust pus față în față sau alături de numele „valah“, care înseamnă modul de traiu. etc. Pag. 46.

Aplicarea articolului în urmă, mai multe formațiuni slave și întâlnirea lor raționamente că lumea și lumina ne fac să conchidem, că poporul țaran român s'a asimilat în clap organic în poporul țaran bulgar, în consecință, numele de valah, în populațiunea bulgarilor. Pag. 51 52.

Rumunii ascunzându-se la spatele Ungro-Vlahei romanisate, cred ca struțul, că de oarece își viră capul în nisip și nu vede, deja nici pre dânsul nu-l mai vede nimeni et. Pag. 53.

Unde sunt rutenii ardeleni, moldoveni, munteni și bulgari? — în româniea de azi. În Bolgarszeg unul din suburbiile Brașovului, de asemeni, de când își poate omul aduce aminte, locuiesc numai români. etc. Pag. 57.

Nu numai Valahii Anonimului nu sunt români, dar nici alți valahi nu sunt români.

Nici cea dintâi inmigrare valahă n'o putem considera ca inmigrare romană în înțelesul luat de Roesler și Hunfalvi, cari au operat cu numele vlah, ca fiind sinonimat numelui român. etc. Pag. 57.

Istoria critică n'are alte rezultate, decât unde-i conduce halacinația pe scriitorii români, din pricina căreia ei văd pretutindeni numai Roma și roman, și nu observă adevărul prins cu mâna, de care se împedecă mai la tot pașul.

Acestea n'ar trebui să călăuzească istoria rumunilor până la legiunile lui Traian, ci în cursul firesc al puternicilor factori ai istoriei vie la amestecul raselor.

Bulgarii volgaici tăbărând asupra slavilor Dunării-de-jos, la anul 679, întemeiază legături de stat, și-și imprimă asupra pământurilor slave cucerite și numele pe care-l lasă de moștenire acelora. etc. Pag. 59.

Vedem din însemnările (notele) lui Rubuqius, Rogerius Baco și Abulghari, că dânsii află națiunile vlah ilák, olák, în regiunile Volgei și le numesc pe acelea vlahi pentru-aceea, că și tătarii îi numesc ast-fel. etc. Pag. 59.

(Va urma).

Adevărul bisericeii ortodoxe.

(Urmare și fine).

V. Celibatul.

Constând conținutul ideii soterice a d-zeului Mântuitor în gravitațiunea spirituală, prin care se combate cea senzuală și se realizează uniunea spirituală cu Dumnezeu, trebuie într'o biserică, ce pretinde a fi în toate ale sale adevărată, toate instituțiunile se interpreteze în mod neschimbat ideea lui Hristos, fiind căsătoria atât după scopul ei, cât și după naturalele sale consecințe sociale, ce obligă pe bărbat la luptă pentru procurarea condițiunilor de existență nu numai pentru prezentul ci și pentru viitorul familiei, o instituțiune lumească, care înjugă pe bărbat mai mult la cele materiale și vane decât la cele spirituale și esențiale, sau voină a se emancipa prin preponderanță spirituală de curentul comun împarte soarta lui Socrate, de aceea căsătoria clerului nu poate fi concordantă cu principiul spiritual al lui Iisus Hristos, care pretinde mai cu saemă dela apostolii săi abandonarea grijilor lumești atât de multiplicare prin sistemul conjugal, fiind formal naturalul bold sensual, alături cu dânsa este desvoltarea idealistă imposibilă, fiindcă idealele ei constau în deșertăciuni, cari reclamând câștigul soțului bărbat trebuie să-l împingă în convoiul materialismului și al deșertăciunii, căror trebuie să servească, dacă dorește liniștea și pacea casnică; ba trebuie să fie lumesc, dacă aspirează la stima și iubirea ei. Fie el cât de genial, trebuie numaidecât să fie formalist, căci altfel nu însămnă nimic, și puține femei sunt, cari prețuiesc pe bărbat după esențiala sa valoare.

Luânduși ca partea cea mai slabă paradoxul avânt la regimul casnic, perzând foarte des din vedere limita, caută a lua ingerență și în oficiu. Că nesațiul preoteselor și prin dânsul și cel al preoților a ajuns proverbial, mărturisesc faptele.

Preotul pus prin căsătoie înaintea problemului greu și aproape imposibil de rezolvat, are să servească duor stăpâni, adecă femeii și lui Dumnezeu, lumei materiale și celei spirituale. Deoarece nu poate servi la amândouă și una îl atrage cu mai multă stringență decât alta, trebuie contra convingerei sale formal să servească spiritului și esențial materiei devenind astfel indespectabil hermafrodit și un fățarnic, care predică milă și practică lăcomia, predică împărăția ceriului și caută numai bunuri trecătoare, ceea ce nu poate nutri religiositatea.

Deși acest fenomen nefiind moral n'ar trebui să fie, dară asistența sa istorică dovedește subzistența cauzelor cari îl produc.

Dacă căsătoria clerului este dăunăcioasă, este oare celibatul mai avantajos? Că privit sub punctul de vedere al ideii lui Hristos este concordant cu chemarea preotească, nu mai încapă îndoiala, se naște întrebarea, de nu precumpenesc consecințele scandaloase folosul pozitiv.

Neavând preotul celibe a se îngrijii decât de sine nefiind pretins deobligămintele diametral opuse și activitatea sa nefiind împărțită între două postulate exclusive, natural decade și obstacolul, care-l abate dela calea chemării atât ca om, creștin cât și ca preot adevărat.

Dreaptă dovadă clerul latin, care pentru ideea bisericeii lupă din toate puterile sale și o ține la culmea prestigiului.

Luând în vedere consecința celibatului, constat că puținele scandale se acoper de isprăvile activității neîmpedecate, căci pe când boldul sensual și înfrănilabil isbucnește numai din când în când, de grija lumească care nu se poate înlătură, este cu totul liber; pe când sunt deviările contra castității de natura unui păcat omenesc, sunt consecințele căsătoriei păcate contra spiritului, pentru că îl înădușă prin octroismul grijilor ne-spirituale. Păstorul celibe prin păcatul sensual nu înceată a fi creștin și om, căci în lupta după materia necesară, după pacea casei, după reputațiunea *lumei* înapoiază adesea nu numai în știință și conștiință, ci și în simț și spirit creștinesc, și banul devine idolul, pentru a cărui câștig crede a-și aservi toate instituțiunile bisericești, un curent, care nu combate superstiția, ci din contra o lățește, care slăbește credința și oprește cultura, ceea ce cu bună seamă nu este de acord cu spiritualistul creștinism, care pune misiunea finală a omului în perfecțiunea spirituală, fundamentul celei religios-morale.

Dacă din punct de vedere fizic celibatul este nenatural, din punct de vedere spiritual este asemenea nenatural, ca clerul, ce are să servească spiritului, să servească materiei și grijilor lumești. Precum este de nenatural un corp spiritual, asemenea un spirit corporal. Corpul spiritualizat este idealul, iar spiritul corporalizat este moartea creștinismului.

Deși a contribuit și contribuie și alți factori la stagnarea culturală a poporului și la slăbirea credinței, dar' urmărind cauzele pe firul efectelor dăm de malestițiul atins, căci ceea ce poate prestă biserica latină cu clerul ei, nu poate fi a noastră cu clerul său apăsător de grijile și neajunsurile caznice.

Dacă cu toate neadevărurile dogmatice se mai ține biserica latină la culmea puterii, nu este meritul ei, ci al celibatului, care concentrează atențiunea și activitatea clerului la realizarea misiunii sale. Clerul celibe poartă ca gigantul Atlas globul bisericeii pe umerii săi și o ține cu toate neadevărurile dogmatice la autoritate, pentru-că liber de toate pedecile grele și de toate sarcinile, prin muncă și studiu se îmbogățește cu mijloace păstorești, pe când biserica ortodoxă în dogmă adevărată stă mai mult prin adevărul ei decât prin clerul slăbit de munca străină ideii lui Hristos. Biserica apuseană este o sarcină slab legată, ce este aproape să se desfacă, dar' clerul celibe la culmea chemării, o ține pe uriașii sei umeri, biserica ortodoxă este o aureolă, ce împodobește clerul ei cu totul lumesc și enervat prin grijile caznice și lumești. Prestigiul bisericeii

cei latine este clerul ei păstrat prin celibat la putere juvenilă și în conștiința vie de obligament, pe care îl plinește în mod esențialist, iar la noi este biserica adevărată podoaba clerului făcut neadevărat prin, sarcinile heterogene rezultate din instituțiunea căsătoriei.

Adevărul doctrinal al bisericei ortodoxe împerechiat cu un cler puternic ca cel latin ar deveni copia ideii lui Hristos, pe când biserica sensualistă latină reprezentată de clerul nostru înhămat la harabaua grijilor zilnice și familiare expus pernicioaselor nisuiții femeiești ar prezenta firma unui muribund.

Dar' Dumnezeu minunat în lucrările sale a împerechiat spre existența tuturor pe cel tare cu cel slab, ca toți să tindă și să ajungă la perfecțiune.

V. Simiganoschi,
cooperator în Tereblecea, (Bucovina).

Prelegere practică

din istoria patriei, cu elevii cl. V. Regele Matei Huniade Corvinul. (1458—1490).

Tinta. În ora aceasta, fiilor mei voim să învățăm despre unul din cei mai mari regi ai Ungariei.

I. Analiza. Oare pentru ce se va numi acest rege mare? Va fi făcut mult bine țării sale! Și încă? Va fi fost bun, drept cu cetățenii. Peste care țară a domnit regele despre care voim să învățăm? Peste țara noastră. Să vedem la mapă: Unde e patria noastră, cât e de mare; de unde până unde se estinde. (Arată pe mapă un elev mai bun). Atențiune!

În suta XV și anumit pe la anul 1454 1467, cine domnea în Ungaria? Un nepot al regelui Sigismund, anume, Ladislau al V-lea. Ași e! Sub guvernarea lui, cum se află țara? Ladislau ar fi domnit destul de bine și cu înțelepciune; poporul încă se arată mulțumit cu el, dar unchiul său Ulrich Cilli sămăna multă vrajbă în țară.

Cum? Mai ales pizmuia pe Huniadești, cari au făcut mult bine țării. Și? Din pricină, că Ladislau cam ascultă de sfaturile unchiului său, poporul s'a mâniat rău pe regele său, care apoi de frică și-a părăsit țara adevărat tronul.

Țara deci acum în ce stare se află? Era fără cap! Cum va fi prosperat ea? Nu i-a putut merge bine, căci nu era cine s'o cărmuiască! O țară când își poate alege rege sau cap? Atunci când acela moare ori abdică de tron. Și Ungaria acum când va fi căutat să-și aleagă rege, căci acesta încă tot trăia și nu abdicase de tot de tron? După moartea lui Ladislau, care nici nu a trăit mult! Corect!

Atențiune!

II. Sinteza.¹⁾ a) Era în drecul iernii, când a sosit în Ungaria vestea despre moartea lui Ladislau V. Numai decât mai marii țării se adunară la Budapesta, iar unchiul lui Matei Corvinul, cu numele: Mihai Szilágyi a venit la adunare cu vr'o 10.000 nemeși pe cari îi așeză pe Dunărea înghețată. Domnii se sfătuijau și se sfătuijau iar nemeșii scriburau de frig. În sfârșit oamenii s'au obosit de atâta așteptare și au început să strige:

„Trăiască regele Matei!“ Auzind domnii una ca asta s'au învoit și ei și au strigat „Trăiască regele fiul

lui Ioan Huniade, Matei Corvinul“ care a domnit dela anul 1458—1490. Matei era încă foarte tânăr, abia de 15 ani. Pentru aceea domnii au pus lângă el de cărmuitor pe Mihai Szilágyi. Dar ajuns acasă din Praga tânărul rege incurând a dovedit, că nu are lipsă de nici un ajutor.

Matei a început să domnească el singur și domnia bine și cu înțelepciune. Szilágyi însă se amesteca în toate și atunci regele l-a închis în cetatea Șiriei. Scăpând din închisoare bătrânul viteaz s'a dus împotriva Turcilor, cari însă l-au prins și i-au tăiat capul. Tânărul rege voia să țină bună orânduială în țară și era foarte aspru. Pentru aceea mulți boeri s'au supărat pe el și s'au dus la împăratul Frideric, rugându-l să fie el rege al Ungariei. Coroana cea sfântă era la Frideric, i-o dăduse Ladislau V și așa boerii au încoronat pe Frideric de rege ungar. Matei însă a strâns oaste și a bătut cumplit pe Frideric și a luat coroana dela el. Atunci s'a încoronat Matei cu coroana cea sfântă.

Pe vremea lui Matei în Boemia era rege George Podiebrad. Acest rege se află mare dușman lui Matei, pentru aceea Matei s'a dus cu oaste împotriva lui și l-a bătut. Dar la războiul acesta Matei avuse trebuință de bani mulți și astfel a aruncat dări mari asupra locuitorilor. Atunci Ungurii din nou s'au supărat pe Matei și voiau să pună alt rege. Matei însă cu blândețe și bunătate a împăcat toate

(Reproducere).

Sinteza b). În vremea aceea au început Turcii să calce din nou țara noastră. Odată au pustit țara până la Oradea-Mare. Regele a trimis împotriva lor pe românul Pavel Kinizi (Chinezul) Paul Chinezul fusese om de rând și morar, dar era foarte tare, încât numai cu o mână ridica peatra de moară ca și cum ai ridica un lucru ușor. Prin vitejiile sale s'a făcut vestit și mare căpitan. Acum s'a dus împotriva Turcilor și i-a bătut cumplit pe „Câmpul Pâinii“. (Se arată pe mapă). Turcii nici n'au mai venit în țara ungurească până când a trăit Pavel Chinezul. Cu atât mai mult jefuiau însă în Serbia. Atunci Chinezului i s'a făcut milă de Sârbi și a adus 50.000 dintre ei în Ungaria. Având atâtea războaie Matei își ținea oaste mare și vitează, care era îmbrăcată în haine negre și pentru aceea îi zicea: „armia neagră“. Dar cu toate războaiele sale, Matei a purtat bună grijă și de bunăstarea locuitorilor din țară. A luat dare și dela episcopi și dela boieri ca să nu plătească tot numai bietul țaran. A grijit ca țaranilor să li se facă dreptate. Adeseori călătoria prin țară în haine de rând ca să nu-l cunoască nimeni și așa să vadă el însuși, ce fac domnii cu oamenii săraci. Pe cei ce făceau nedreptate, îi pedepsia aspru.

Matei era iubitor de învățătură. A ridicat o universitate și mai multe școli; a adunat cărți multe și frumoase și pe vremurile lui mulți oameni învățați și meșteri mari au trăit în Ungaria. De toți și de toate se îngrijea regele Matei, dar mai mult îi era lui milă de țaranii săraci.

Odată Matei își petrecu cu boierii în Gömör. După ce cu toții mâncaseră bine și beură, Matei a chemat pe boieri la vie și sosind acolo a prins o săpă în mâni și au început să sape via poruncind boierilor să facă același lucru. Ceasuri întregi au săpat Matei până ce curgeau sudorile de pe fețele domnilor. Boierii s'au ostentit așa, că nu mai puteau și se rugau de Matei să lase, să nu mai scape. Atunci Matei s'a întors către ei și a zis:

„Vedeți ce grea și obositoare este munca țaranilor pentru aceea să-i cinstiți și să nu-i asupriți!“

¹⁾ »Istoria patriei« de V. Goldis

Și toți l-au iubit pe Matei, iar când a murit toată țara plângea și cu toții oftau:

„A murit Matei s'a dus dreptatea“. (Reproducere Apoi recapitulare generală.)

Notă. Atât reproducerea sintezelor cât și recapitularea generală, dela fine se face întâiu prin elevii mai bunișori și apoi treptat și prin cei mai slabi. Pe lângă răspunsuri, natural, tot întregi, iar la fine, în urma repetării generale a materiei, vom căuta ca firul istorisirii să devină incheșat într'una.

Ce privește aprofundarea materială, aceasta încă avem să o facem, dar după împrejurări, lămurind unele pasaje, sau construcții și termeni eventual neînțeleși temeinic de elevi.

III. Asocierea. Noi despre ce rege am învățat azi? Cum vi se arată acest rege în tot decursul domniei sale? Matei a fost bun, înțelept, energie și mai presus de toate a fost un rege drept ca și care rari au mai fost.

Ian înșirați-mi câteva însușiri și fapte de ale lui prin cari s'a deosebit, mult de mulți regi ai Ungariei. Matei ca domnitor tânăr a arătat cumnțenia unui rege bătrân rămânând acelaș până la finea vieții sale. Matei a fost un rege fără lene, căci în toate ale sale a arătat hărnicie și bărbăție neînfrântă umblând în totdeauna pe picioarele sale și nici când ascultând de vorbele altora, fie că l-au povățuit bine ori rău.

Acum cugetați bine asupra acestora și-mi spuneți de mai cunoașteți voi atari regi în istoria țării noastre până acum, cari să fie purtat atâta grije de țară ca tocmai Matei, organizând și sporindu-și armata, ajutând și înbunătățind înființarea de școli și mai presus de toate purtând grije deosebită de îndestularea, îmbunătățirea sorții poporului de rând? Să-mi spuneți dar de mai este rege înainte de Matei, care prin guvernarea sa să fi aduștării sale fericirea și mulțumirea cetățenilor săi? Atari regi, cari prin domnia lor au făcut numa bine țării au fost între alții: Ștefan cel sfânt, primul rege al Ungariei, sub care s'au încreștinat Ungurii a mai înființat apoi multe biserici și școli. Apoi? Sfântul Ladislau, care a lătit și întărit tot mai mult cele începute de sf. Ștefan cum a fost mai ales lățirea creștinismului în țară. Și? Deosebit de celalalt, compătumea și ajută pe cei săraci, ca Matei.

Tot astfel încă? Bela, IV. Acesta încă, un adevărat părinte, după ce păgânii de Tătari pustiiseră aproape cu totul țara, Bela aduse toate cele de lipsă în țară numai ca locuitorii să nu sufere etc.

Comparând aceste fapte cu ale lui Matei, despre acesta vom putea spune:

IV. Sistemizarea I. Matei Corvinul a domnit, dela anul: 1458—1490 adică 32 ani. În acest interval a purtat războaie mari contra Germanilor sub împăratul lor Frideric și contra lui George Podiebrad, regele Boemiei. Sub domnia lui Matei au fost amarnic bătută Turcii prin viteazul său căpitan, Paul Chinezul pe Câmpul Pâni, în Ardeal.

2. Matei înființă o oaste mare și vitează numită, după vestmintele ce purta „armia neagră“.

3. Matei a iubit învățătura înființând o universitate și mai multe școli, sprijinind prin aceasta în mod însemnat și înțele și artele.

Și în fine, ce vom mai putea spune despre Matei fiind el un om de tot drept?

4. „A murit Matei, s'a dus dreptatea“.

V. Aplicare. A fost oare de lipsă ca Matei să se apuce la bătae cu Boemii? Apoi cu Germanii sau Nemții? Nu era mai bine să le dăie pace, lăsându-i a-ș face voia? Matei a trebuit să poarte războaie de-

oare-ce altcum aceia l-ar fi ținut de om slab și ar fi căutat în cele din urmă să-i cuprindă și țara. Deci? Matei și-a iubit poporul și patria ca un adevărat rege. Noi oare, se cade să ne iubim patria? Da! se cuvine s'o iubim și apărăm cu toată cinstea și puterea noastră.

Dar științele pentru ce le-a părtinit Matei atât de mult? Noi dacă știm carte cum ne socotesc? Suntem mai văzuți, suntem priviți de oameni cu carte, cu învățatură. Pentru ce? Numai cel cu carte trăiește mai ușor și bine știindu-și împărți la timp toate lucrurile sau afacerile sale.

Țara sub Matei deci a înflorit a prosperat. Cum înțelegeți voi ubiților mei. „A murit Matei, s'a dus dreptatea“? Zicala aceasta o înțelegem așa, că relele Matei a fost un om drept ca nimenea altul, și murind el (Matei) a pierit și dreptatea, tot atunci. Sunt și azi oameni drepti? Se află, dar nu în așa măsură. Cum trebuie să fim noi în aceasta privință? În totdeauna să părtinim și să iubim în viața noastră numai și numai dreptatea și adevărul.

Lecciónua prezentă o cetiți acasă și din manualul vostru.

Socodor, 1906.

Ioan Crișan
inv. rom.

CRONICA.

Parastas. Duminecă la 15/28 Ianuarie s'a oficiat în catedrala din Arad, după săvârșirea sf. liturghii, parastas pentru fericita în Domnul fundatoare. *Elena Ghîba Birta și Ioan Popovici*, asistând la parastas și P. S. Sa D-l Episcop diecezan.

Ceremonialul religios a fost săvârșit de preoții G. Bodea, Tr. Vătan, Al. Vesalon și diaconul C. Lazar.

Amintirea lui Bărnuțiu preocupă sufletele fruntașilor din Selaj. patria mai restrânsă a marelui gânditor. „Gazeta de Duminecă“ din Șimleu aduce într'un număr mai din urmă chipul mormântului din Bocșa, cu a cărui țarină părintească s'au amestecat rămășițele acelea pământești, în cari se sălășluiseră, după voia lui Dzeu atâtea lumini și talente sufletești. D. Ioan P. Lazar, întemeitorul organului de luminare a Selajului și-a pus chipul său lângă acel sfânt mormânt și și-a adus cuvântul său de rugare către tcate inimile, cari înțeleg, cerând ca să contribuie pentru renovarea îngrăditurii locului de odihnă și pentru înfrumusețarea lui cu un monument mai vrednic, de cât acela pe care i-l'au pus fruntași Sălajului, în frunte cu d. George Pop de Băsești, pe la anii 1870.

Aducând această știre „Răvașul“ reflectează:

Cât pentru noi înse suntem de modesta părere că memoria lui Bărnuțiu ar trebui cultivată prin scrierile lui cari cuprind o parte a sufletului. Să se grijească și să se înfrumusețeze mormântul lui Bărnuțiu, negreșit; dar să nu se înmormânteze ideile lui. Scrierile lui sunt îngropate în pulverea uitării, ar trebui colbuite și renoite. Are doi nepoți vrednici marelui Bărnuțiu, să facă aceasta lucrare de renaștere. D. Dr. Iuliu Maniu poșede, drept relicvii, scrierile lui Bărnuțiu unele tipărite de mult, altele netipărite. Intre altele există un ziar al lui Bărnuțiu, de la 1849 până la moartea sa. S'a văzut la expoziția din Sibiu. Deel-la lumină, prin tipografia din Șimleu, și se va cumpăra cu drag. Din venit se poate înfrumuseța mormântul, care este străjuit de evlavia Bocșenilor față de amintirea marelui lor consătean. Când el însuși și-a alcătuit mo-

nument, aere perennius, în operele sale, la ce să um-lăm după pietri cioplite, a căror ridicare... cine știe, cât s'ar mai putea întarzia..! Să desvăl'm monumetul seu!

Episcopul Prohászka — despre familie. O frumoasă apoteozare a familiei a făcut episcopul rom. cat. din Alba regală Dr. Prohászka Ottokar, într'o cuvântare ținută Duminica trecută în Budapesta la clubul muncitorilor creștini:

Episcopul în vorbirea sa pleacă din punctul de vedere că: Ceea ce e aerul dătător de viață și lumina soarelui pentru arbori, aceea e morala pentru om. A dezvoltat în ce constă morala și despre efectul ei în viața omenească și în societate. Fără morală zice el, orice știință, voință, sunt sterpe, toate degenează, conduc la călcarea legilor și a drepturilor, industria o prefăce în despozierea forțelor umane. Ori încărău privim în tot locul se văd următoarele: În atelierele literaturii, ale presei, ale politice, în lipsă de morală toate degenează. Fără morală viața publică e seacă și însuș omul e nefericit. Societatea de azi are nevoie de renoirea moralei; isvorul acesteia e familia. Aici episcopul a dezvoltat idealul familiei creștine, așa cum s'a realizat aceasta în casa lemnarului din Nazaret. Părțile constituante ale familiei sunt nu bărbatul, ci soțul, sau bărbatul care se îngrijește de familia lui iubită; nu femeea, ci soția, a cărei viață e numai dragoste, abnegațiune; copiii, cari răspândesc raza de soare în viața părinților. Un cer familiar așa de curat e isvorul tuturor forțelor, bunătăților, al caracterelor, unde căminul e curat, e curată și viața publică, unde viața casnică e mociroasă, acolo și viața publică e plină de lacrimi. Baza vieții familiare nu sunt drepturile ei iu-aierea, increderea și sentimentul de dator e. Familia nu se poate înlocui cu nimic. Cei-ce vorbesc despre dragostea liberă, despre asiluri mari de copii, aceia nu usură numai familia ci și morala.

Tăria noastră în viață e instituția familiei, căminul dulce, aceasta inobilează femeea, din aceasta își ia putere bărbatul. Dacă voim oameni dintre cei mai buni, trebuie să-i creștem în familii ca acelea pe cari ni-le arată evanghelia. Golul mare al vieții și al inimii nu se poate umplea cu aspirații mari ci numai cu o viață profundă și caldă. Omului îi trebuie o viață dumnezeiască, viața simplă omenească omoară pe omul care fugă de sine însuși; iar viața dumnezeiască isvo-rește din internul inimii omenești, și acest intern îl dă cercul familiar. Munca e o mare necesitate; dar îl istovește pe om. Pe câmpul pustiu al muncii trebuie să fie și vase înfloritoare, cari ne înviorează, unde se odihnește viața omenească, trebuie un mare motiv și acesta e familia. Totdeauna trebuie să muncim pen-tru-ca să ajungem o tântă mai înaltă.

Membrele obosite nu pretind numai un pat moale ci așa ceva ce-ți recreiază și-ți odihnește sufletul: de exemplu fața zimbitoare a unui copil. În lupta bărba-ților trebuie aduse asemenea motive, atunci viața e suportabilă. Pe dragostea familiară se bazează iubirea de patrie, căci patria nu e manie ci sentiment, așa dară nu e numai ceva material ci și moral. Casa și patria nu înzădar sunt vorbe înrudite, cel-ce nu-și iu-bește și nu-și stimează casa, nu-i mirare dacă-și des-prețuește și familia și nu e de mirat dacă cosmopolit-ul nici familia nu și-o ține de sfântă.

Dacă voim o națiune tare, plină de inimă și răvnă de luptă, atunci să cultivăm familia, aceasta face să țâșnească isvoarele mării naționale și întărește neamul.

Fie viața familiară sfântă și curată ca în casa din Nazaret

Vorbe înțelepte despre copii. În limba ger-mană există multe proverbe despre copii, cari carec-terizează viața copiilor, iar unele au chiar valoare mare educativă. Dăm în românește unele din aceste: Copii învață cu ochii tot atât cât cu urechile. Copii învață în scurt timp să vorbească, dar se tacă unii nu învață în toată viața lor. Copii nu trebuie să știe, că părinții au bani. Copii trebuie să aștepte până sunt în-trebați. Copii sunt cei mai buni lăutari ai mamei, bine-cuvântarea casei, garanța căsătoriei. Copii sunt o punte cătră cer. Copii sunt copii, copii fac blăstămății de copii. Copiilor le priește bine să strige. Copii și nebunii spun adevărul. Copilul e până la anul al 5-lea stăpânul tău, până la 10 ani copilul tău, până la 15 ani consilierul tău secret; de aici încolo copilul de-vine prietinel sau dușmanul tău. Copiii mici calcă ma-mei pe haină, cei mari calcă mamei pe inimă. O mamă mai curând poate nutri 7 copii, decât 7 copii o mamă.

Un succes al Românilor din Macedonia. La Veria, unde locuiesc peste 4 500 familii românești — există o neînțelegere cu privire la mahalaua Aitaxiarh și a bisericilor din această mahală, administrate de Români întotdeauna. A urmat un proces în urma că-reia nici Grecii nici Românii nu s'au ales cu nimic definitiv. Lucrurile erau pendinte la înalta curte de ca-sație din Constantinopol, iar Grecii pe baza sleitelor forțe materiale ale Românilor și prin fel de fel de a-menișări, continuă ca să încaseze pe nedrept chirii dela Români, cât privește bisericile, erau tot în mâ-nile Românilor, fără a fi șicanați de nimeni.

Acum în urmă, cu ocazia unei înmormântări ar-hiereul grec s'a încercat și a închis bisericile forțat pe baza prerogativelor?

Românii văzându-se, loviți în drepturile lor, au reclamat la toate autoritățile competente și în urma intervențiilor pe lângă Hilmi Pașa, care a delegat pe o persoană de încredere să cerceteze cum stă aface-rea. H. P. a dispus oficial ca bisericile să fie date ro-mânilor. Atâta a fost destul pentru Greci. Când Ro-mânii s'au dus la biserica Sf. Maria ca să se roage la Dumnezeu pentru zilele M. Sale Impăratului Abdul Hamid al II-lea, Grecii, în semn de protestare, au în-chis prăvăliile. În același timp s'au strâns la Mitropo-lie și au silit pe arhiereu ca — deși bolnav — să se ducă la caimacan (subprefect) cu toții, spre a protesta de nedreptatea ce li-se face. Pe de altă parte s'a dat cuvântul de ordine: *la arme*, în cazul când nu vor fi satisfăcuți.

Un turc anume Osman, care din întâmplare au-zise conversația ce avusese loc între șefii greci cu privire la excitarea populațiunii, se duse numai decât la Caimacan, care era în conferință cu comandantul militar, și-l vesti despre toate astea. La moment ar-mata a fost răspândită prin toate străzile și răspân-tiile având ordin a trage contra tuturor răzvrătorilor. Grecii în maae număr sosiră la autoritate și începură.

să strige. Suprefectul le puse în vedere, că populația turcă e foarte excitată de purtarea lor murdară, și-i consiliă, ca să ceară drepturile lor — dacă le au — dela autoritățile superioare.

Grecii se întoarseră la mitropolie și aleseră o comisiune cu scop de a se duce la Salonic, spre a cere dreptate dela E. Sa inspectorul general și guvernator.

Toate acestea au pus pe gânduri pe Turci și cu începere din ziua aceea patrulă circulă prin tot orașul, iar Românii luând biserica, au fost asigurați de strașnica pedepsire a oricărui răzvrătit. Grecii țin prăvăliile închise și în același timp, răspândesc vorbă, că vor face măcel.

Toate bandele, cari străbat cazalele Veriei și Carternei au primit ordin ca să nu curțe pe Români. Satele grecești sunt înarmate până'n dinți. Așteaptă numai momentul favorabil spre a se răscula. Desigur armele sunt în depozit la un loc sigur din sat, și nici decum în casele sătenilor.

Concert monstru la expoziția națională din București. Cetim în „Viața literară“: A avut o idee fericită dl Kiriak, popularul nostru măestru de cor, când a propus dlui ministru al cultelor să inlezească arangierea unui *concert monstru* la expoziția națională din vara viitoare. Auzim acum, că propunerea dlui Kiriak a fost primită și că d-sa a fost însărcinat a lua măsurile necesare. Dl Kiriak a și trimis o adresă tuturor corurilor române din Ungaria, Transilvania și Bucovina, invitându-le să iee parte la acel concert. Vor mai colabora la aceeași serbare artistică corurile din țeară ale tuturor societăților române și germane, precum și un cor din vre-o patru sute de învățători și institutori.

Năvăliri barbare este titlul unei nuvele de *Lucian Bolcaș*, apărute acum în editura „Luceafărului din Budapesta. Prețul unui exemplar e 1 cor., porto 10 bani. Se poate comanda dela autor: Budapesta VII. Izabella tér 3.

Apel! Pentru-ca să ușurez, de o parte soarta bisericii mai sărace iar de altă parte pentru-ca să înlesnesc tuturor cantorilor și iubitorilor de cântare bisericească procurarea cunoștințelor de lipsă unui cantor bisericesc, m'am hotărât a pune sub tipar o carte bisericească practică și folositoare fiecărui creștin ce se ocupă cu cântarea cultului bisericii gr. or. române: „*Cantorul bisericesc*“ și e menită a servi ca învățător și conducător în tipicul și cântările bisericești. Tiparul va fi bine îngrijit cu mai multe caractere de litere, se va tipări în două colori, roșu, negru și întregă cartea se va estinde pe aproape 100 coale pe tipar. Opul acesta a dobândit zilele aceste binecuvântarea P. S. Sale arhiereului Nicolae Popea al Caransebeșului, — în timpul cel mai scurt se va pune sub tipar, drept aceea rog pe toți cei ce vor abona această carte, să binevoiască a cere pe o carte poștală „cheque postal“ ca să poată administra banii in-

stitutului de credit „Dunăreana“ în Temeskubin, sub titlul „Fondul Cantorului Bisericesc“ cei ce doresc a-i expeda prin mandat deadreptul să se provoace la „F. C. B.“ Din cauză că numărul abonenților vechi, încă e insuficient pentru a putea țipări cantorul bisericesc, deschid abonament nou cu termen până la Paștile gr. or. 1906, când sper a fi și Cantorul bisericii eșit de sub tipar. Prețul unui exemplar broșat e 8 coroane legat simplu 1 cor. mai mult legat cu călcăiu de pele 2 cor. legătura extra 3 cor. legătura de lux pe hârtie extra fină exemplarul va consta 20 cor. Deliblata. Cu tot respectul *George Bujigan* învățător.

A apărut și se află de vânzare la tipografia diecezană în Arad, și la toate librăriile din țară cu prețul de 40 fil. ABC-dar pentru clasa I. de Iosif Moldovan și consoții. Ediția V. prelucrată după cerințele ortografeii Academiei Române.

Carte de citire pentru clasele 3 și 4 ale școlii populare de Iuliu Vuia Aprobată cu decizia Ven. Consistor aradan dela 13/26 August 1905 Nr. 3500. Prețul 60 fileri.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa III-a **Bogeu** pprezvitatul Orăzii-mari, se escrie concurs cu termen de alegere pe **12/25 Februarie 1906.**

Emolumentele sunt următoarele:

1. Casa parohială cu 2 chilii, edificiile laterale și grădină. 2. Pământ arător și fâneaț 8 jugere cu dreptul de pășunat 3. Dela 60 numere de case câte o măsură bucate. 4. Venitele ștolare uzuale. 5. Intregirea dotațiunei preoțești din vistieria statului, pentru preoții fără 8 clase 597 cor. 2 fil.; care toate laolaltă dau un venit anual sigur, ce se recere pentru o parohie de clasa III-a.

Contribuțiunea erarială după pământurile parohiale o va solvi preotul alegând.

Alegândul preot are să catehizeze la școala cotidiană și de repetiție din parohie, fără privire la caracterul aceleia și fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericească ori dela dieceză.

Recurenți sunt poftiți ca recursele instruite cu documentele prescise, adresate comitetului parohial din Bogeu, să le aștearnă oficiului protopopesc din Oradea-mare până în 8/21 Februarie 1906, având a se prezenta în sfânta biserică din Bogeu spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* pprezviter.

3 3

În urma rezoluțiunii Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 5733/905, pentru îndeplinirea postului de capelan temporal sistemizat pe lângă veteranul paroh Zenovie Dimitrescu din **Dumbrăvița**, prin aceasta se escrie concurs, cu termenul de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele acestui post sunt: 1. jumătate din sesiunea parohială. 2. birul și ștolele în întregime, 3. întregrea dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post se provoacă, ca recursele lor ajustate conform lit. c) a §-lui 15 din regulamentul pentru parohii și adresate comitetului parohial din Dumbrăvița să-l susțină în termenul concursual Oficiului protoprezviteral în M.-Radna, iar

dânșii — cu stricta observare a dispozițiilor cuprinse în §-ul 18 din regulamentul citat — să se prezinte în S-ta biserică din Dumbrăvița, pentru a-și arăta desteritatea în cele r tuale și omiletică.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Procopie Givulescu* m. p., pprezv. 3 3

Licitațiune minuendă.

In temeiul incuviințării Ven. Consistor diecezan din Arad, de sub Nr. 1996 ex. 1904, se publică concurs de licitare minuendă în scopul construirii unui gard de zid, cu grilaj din lemn de goron, în jurul sfintei biserici din comuna bisericăscă gr. ort. rom. din **Cherechiu**, (Kerek) comitatul Arad, pe **16 Feb. i Martie** a. c., la 10 ore a. m.

Prețul de exlamare este stabilit în suma de 1066 cor. 45 fil. — Înainte de începerea licitării, licitanții au se depună un vadiu de 10% d.n prețul de exlamare, în bani gata, ori în hârtie de valoare acceptabile, la mâinile episcopului bisericăsc. Până la 9 ore, a. m. din ziua licitării, se primesc și oferte în scris, însoțite de vadiul corespunzător și de o declarațiune în care ofertul să declare, că cunoaște planul, proiectul de spese și condițiunile de licitare și să va supune acestora intru toate

Planul proiectul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedea în cancelaria oficiului parohial din loc.

Se observă, că spese de călătorie nu se restituiesc și că comuna bisericăscă i și rezervă dreptul fără considerare la rezultatul licitării, a da în întreprindere lucrarea menționată acelu licitant care va avea mai multă garanță;

Cherechiu, la 19 Ianuarie 1 Februarie 1906.

Ioan Fofiu
preot, preș. com. par.

Ioan Micoroiu
not. com. par.

—□—

1 - 3

Calendarul diecezan pe anul comun 1906.

In editura tipografiei diecezane gr.-or. române a Aradului e deja gatu și se poate avea și procura atât dela administrațiunea tipografiei diecezane, strada Révay Nr. 10, cât și dela librării, cu prețul de 40 fileri.

La comande peste 10 exemplare 20% rabat expedate franco.

Se estinde **pe 15 coale** tipar garmond și cuprinde afară de partea calendaristică, calendar economic, șematismul mitropoliei gr.-or. rom. în general și al diecezei Aradului în special, cronologia pe anul 1906, sărbători și alte zile schimbăcioase, posturile, anotimpurile etc. Genealogia caselor domnitoare, târgurile din Ungaria și Ardeal, instrucțiuni postale și telegrafice etc. iar în partea literară:

Datini și obiceiuri la nuntă, de Petru Vancu. Din bătrâni de Maria Cioban. Din luptele vieții de I. Groșorean. Românece dela Grivița de V. Alexandri. Cine a adus sărăcia în lume de Leon Tolstoi. Podul înalt de St. O. Iosif. Insula șerpilor de Curmen Sylea. Cine-i Nuhăm? de Th. D. Speranță. Boerașul de I. Pop Reteganul. Cântec de Maria Popovici. O zi de Duminecă la sate de P. Popa. Doine și Hore de Vasilie Salu. Povestiri de Gh. Tulbure, Plugarii de Octavian Gogu. Din viața noastră de Petru E. Papp. Economie: Cultura cănepei, Protejarea paserilor, Sfaturi economice, Sentințe, glume și anecdote. Inserate și reclame

Il recomandăm cu multă căldură tuturor oamenilor cu carte, căci în calendarul acestu pe lângă **preț de 40 fileri** află și o carte de lectură prețioasă și plăcută.

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada József főherceg-út Nr. 1.

(lângă „Victoria“).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care căuză il recomandăm înosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.

44-52

„Janus“

„institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,
este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“

pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

Premii eftine. Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.
Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. | **Averea institutului** 31.000,000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni indatoritoare dă:

Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.

Lerchengasse Nr. 17. N-rul Telefonului: 422).

(1)